

3

YARGIDA İDARİ KARARLARIN YARGISAL DENETİMİ İÇİN UZMAN MAHKEME

-
- Adalet Yüksek Mahkemesi
  - Anayasa Mahkemesi Revizyonu
  - Cumhuriyet Başsavcılığı Kanunu Taslak
-

Av. Mehmet Gün

Av. Hande Hançar

Av. A. Dilara Kaçar

Av. Zübeyde Çapar

Gerekçe

Uzmanlık Mahkemesi Gerekçesi

Düzenleyici kurumun, yargısal meslek kuruluşlarının organlarında veya yargı hizmet birimlerinde (mahkemeler) görev almak üzere aday olma, gösterilme ve atanma, hukuk mesleklerine giriş, kariyer gelişimi, disiplin, terfi ve tayin ile meslekten çıkarma, mahkeme kurma, kapama, hukuk mesleklerinin performans denetimi de dahil yargı ile ilgili her türlü süreçleri işlem ve kararları, tüm bilgiler kolayca erişilebilecek şekilde kamuoyuna açılarak tam şeffaflığı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır¹.

Güçlendirilmiş şeffaflık yoluyla kararların hukuka uyumluluğu yükseltilmekte ve liyakat güçlendirilmektedir. Daha da önemlisi sistemdeki bütün işlem ve kararların hesapverirliği ve yargısal denetimi sağlanarak hem yargı güçlendirilmekte hem de toplumun adalet inancını yükseltmek amaçlanmaktadır.

Toplumun itimadını güçlendirmek için yargı sistemindeki her türlü işlem ve kararları, sadece ilgilileri değil, toplumun herhangi bir ferdi yargı denetimine götürebilecektir.

Kaliteli hizmet ürettiği, gerçek manada şeffaf ve tam olarak hesapverir olduğu ve bu yönde toplumun itimadını kazandığı takdirde yargı; tam bağımsızlığını ve kendi kendini yönetme imkanını kazanabilir ve koruyabilir.

Bu nedenle baştan sona tüm yargı organ ve unsurlarının

¹ Şeffaflık bir yandan kararların hukuka uyumluluğunu yükseltmeye yararken diğer yandan liyakati güçlendirecek daha da önemlisi yargısal denetimi ve hesapverirliği sağlayarak kurumu güçlendirecek toplumun adalet inancını yükseltilecektir.

şeffaf ve hesapverir olmasını sağlamaya ve bu amaçla her türlü işlem ve kararlarının yargısal denetimine özel önem verilmiştir. Yargı yapılanmasında organlara aday olma, aday gösterilme, seçilme, mesleklere giriş, staj, kabul tayin, terfi, disiplin cezası ve çıkarma cezaları ve idari manada her türlü işlem ve kararın yargısal denetimi öngörülmüştür.

Bu amaçla bir uzmanlık mahkemesi kurulmakta ve hızlı işlemlerini sağlayan bir yargılama usulüne sahip olması öngörülmektedir.

Önerdiğimiz tasarımın üç temel direğinden birisi yargısal denetim ve bu denetimi yapmaya yetkin bir uzmanlık mahkemesi kurulmasıdır. Yargısal denetimi etkin olarak gerçekleştirmek üzere ve konusunda uzman olan Adalet Yüksek Mahkemesi kurulması ve özel usulünün olması öngörülmüştür. Bu mahkeme düzenleyici kurumdan tam bağımsız olacaktır. Türk yargı sistemine yeni eklenen bu mahkeme, ilk derece sıfatıyla yargılama yapan bir yüksek mahkeme niteliğinde olacaktır. Görevinin kapsamına giren hususlar anayasal sistemi doğrudan ilgilendirdiği için bu mahkemenin temyiz denetimi Anayasa Mahkemesi'ne verilmiştir².

² Bu uzmanlık mahkemesi günümüzde sıkıntılı olan diğer hususlarda da yeni fırsatlar ortaya çıkaracaktır. Örneğin üst düzey kamu görevlilerinin ve yargı unsurlarının kişisel ve görev suçlarından dolayı fiili olarak sorumluluktan bağışık ve cezasız hale gelmesine neden olmuş bulunan soruşturma ön izinleri şartı ilga edilerek bu kesimin görevlerinin hassasiyetine uygun olarak soruşturulması bu uzman mahkemeye verilebilir. Aynı şekilde yasama dokunulmazlığı olanların soruşturulması ve kovuşturulması bu mahkemenin yetkisine verilerek hem yasama dokunulmazlığı hem de hukukun üstünlüğü güçlendirilebilir. Halihazırda siyasi saiklerle ortadan kaldırılabilen, hukuki nitelikteki dokunulmazlık korumasının siyasetler tarafından siyasi bir kararla kaldırmanın önüne geçilebilir.

Bu uzmanlık mahkemesi, yasama dokunulmazlığının etkin olarak korunurken hukukun üstünlüğünden ödün vermemek için de güzel bir fırsat sunabilir. Hukuki bir koruma veren dokunulmazlıkların siyasi saiklerle kaldırılması ilga edilirken,

Anayasa Mahkemesi Revizyonu Gerekçesi

Anayasa Mahkemesi halihazırda ciddi bir revizyona muhtaçtır. Mahkemenin üye sayısı, üyelerinin nitelikleri, aday gösterilme, seçilme ve atanma süreçleri ülkenin en üst yargı kurumu hakkında güven oluşturmaya yeterli değildir. Mahkemenin işlevini gösterme şekli anayasaya tam uyarlılığı sağlamaya yeterli değildir. Meclisin yasama faaliyetlerindeki anayasaya aykırılıklar hakkında dava açmaya yetkili olanlar sınırlı sayıdadır. Bu durum aynı zamanda mahkemenin kararlarında ve anayasaya uyarlık konusunda boşluklar ve çelişkiler oluşmasının da temel nedenidir. Bir yerde anayasaya aykırılık nedeniyle iptal edilen kurallar, iptal davası açılmamış olan kanunlarda varlığını sürdürebilmektedir.

Yargının kurumsal, bireysel ve işlev bağımsızlığının yasama faaliyetleri yoluyla kısıtlanmasını Anayasa Mahkeme-

---

dokunulmazlıktan yararlanan kişiler hakkında suçlama getirilmesi ve yargılanmaları bu uzman mahkemenin denetimine tabi kılınabilir. Böylece dokunulmazlık korumasının yargısal merciler tarafından etkin olarak korunması, dokunulmazlık kapsamının yargı içtihatlarıyla netleştirilmesi ve aynı zamanda yargısal işlemlerin dokunulmazlığın özüne zarar vermesi önenebilir.

Yasama dokunulmazlığı hukuki bir koruma olmasına karşın dokunulmazlıktan yararlanılması mecliste alınacak siyasi bir “dokunulmazlık kaldırma” kararı ile kaldırılmaktadır. Dokunulmazlık kaldırma kararı ile dokunulmazlık tanınan milletvekilleri ve diğerleri görevlerinin gerekleri ile uyarlı yetkinlik, kıdem ve uzmanlığa sahip olmayan mahkemelerde yargılanmakta; mahkum edildiklerinde yasama görevini yapamaz hale gelmektedirler. Dokunulmazlık İsrail’de Türkiye’dekinden ters yönde düzenlenmiştir. Yargı mercileri; yasama üyeleri hakkında olağan işlevini bağımsız olarak sürdürmekte; yasama üyeleri haklarında yürüyen bir yargısal soruşturma nedeniyle kendilerine dokunulmazlık tanınmasını talep ederlerse sonradan dokunulmazlık tanınabilmektedir. Bu bakımdan yargı yapılanmasının bir parçası olarak oluşturulması önerilen uzmanlık mahkemesi ve başsavcılık sistemi yasama dokunulmazlığı için güzel bir fırsat sunabilir. Dokunulmazlıklarının siyasi bir kararla kaldırılması mekanizması ilga edilirken, dokunulmaz kişiler hakkında suçlama getirilmesi ve yargılanmaları bu uzman mahkemenin denetimine tabi kılınarak hukuki nitelikteki dokunulmazlık korumasının yargısal merciler tarafından korunması sağlanabilir.

si’nin tam olarak önleyebileceğini söylemek mümkün değildir. Anayasa Mahkemesi; yargı bağımsızlığını ihlal ettiğini tespit ettiği kanun hükümlerini iptal edebilir. Ancak iptal ettiği kanunun uygulanması sonucu ortaya çıkan durumu ortadan kaldıramaz.

Üyelerinin atanmasında etkili olan siyasi görüşlerin Anayasa Mahkemesi’nin kararlarına etkili olduğu elle tutulabilecek kadar gerçektir. Siyasilerin, kendi siyasi görüşlerine sadakatli kimseler atayarak mahkemenin oluşumunu belirleme isteği üye adaylarının belirlenmesinde ve üyelerin atanmasında kısa vadeli siyasi mülahazaların ülkenin uzun vadeli menfaatlerinin önüne geçmesine neden olmaktadır. Bu durum mahkeme üyelikleri için adayların belirlenmesi, gösterilmesi ve seçilmesi sürecinde liyakat, şeffaflık ve hesapverirlik ilkelerini ciddi şekilde aksatmaktadır. Mahkemeye üye atanmak için konularında temayüz etmiş ve toplumda saygınlık kazanmış olmak temel ölçü değildir. Belli bir siyasi görüşe bağlı ve yakın olmak üyelik için en yüksek liyakatli olmanın önüne geçmiş bulunmaktadır.

Bu kadar önemli bir göreve atandıkları halde üyelerin liyakatlerinin güvence altına alınmamış, aday gösterme ve atama yöntem ve süreçlerinin kişisel tercihlere bağlı olması, mahkemeye güvenin erimesine ve kararlarına saygının azalmasına neden olmaktadır. Bunlar Anayasa Mahkemesi’nin en önemli zayıflıklarındandır. Bu durum aynı zamanda mahkemenin ve üyelerinin siyasileşmesinin de temel nedenidir.

Öte yandan mahkeme kendisine verilen görevleri etkin olarak yerine getirecek yeterli insan kaynağına ve yapılmasına sahip değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde

yığılan başvuruların ülke içine, Anayasa Mahkemesi'ne kaydırılması mahkemenin kapasitesini fazlasıyla aşmış; normal işlevini göstermesini kısıtlamış bulunmaktadır.³

Buradaki çözüm önerilerinde Adalet Yüksek Mahkemesi kararlarının temyiz yerinin Anayasa Mahkemesi olması öngörülmüştür. Bu görev, ne kadar olacağı önceden kestirilememekle beraber Anayasa Mahkemesi'ne önemli bir işyükü getirecektir. Adalet Yüksek Mahkemesi'nin, özel yargılama usulüne sahip olması, hızlı ve etkin karar alması öngörülmüştür. Dolayısı ile Anayasa Mahkemesi'ndeki temyiz sürecinin de aynı derecede etkin ve hızlı işlemlerini sağlamak zorunludur.

Bu nedenlerle Anayasa Mahkemesi'nin 3 ayrı daireye sahip olması öngörülmüştür. Dairelerden birisi mutlaka sadece bireysel başvuruları incelemek üzere görevlendirilmelidir. Diğer iki daire ise yargıya ve yasamaya ilişkin görevleri yerine getirmelidir.

Anayasa Mahkemesi hakkında tam bir değerlendirme yapmak bu çalışmanın amacının ve kapsamının dışındadır. Ancak, yargı gücünün etkin hesapverirliğini sağlamak için oluşturulan Adalet Yüksek Mahkemesi'nin kararlarına karşı temyiz mercii olarak belirlenmiş olması; bu amaca olumsuz etkisi olabilecek hususların tespit edilmesini ve giderilmesi

için öneriler getirilmesini zaruri kılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'ndeki kapasite yetersizliği, liyakat aksamaları, kısa vadeli siyasi mülahazaların etkileri, mahkeme kararlarında görülen bir kısım çelişkiler ile siyasallaşma sorunları dikkate alınması gereken temel meselelerdir. Bu aksamaları gidermek için bunlarla sınırlı olarak revizyon önerileri geliştirilmiştir. Amacımız, yargının bağımsızlığını etkin olarak korumak, Anayasa Mahkemesi'ndeki sorunların temyiz kararları yoluyla Adalet Yüksek Mahkemesi kararlarına, oradan da tüm yargı teşkilatına yayılmasını önlemektir. Hukuka uyarsızlık ve siyasallaşma devlet kurumlarında sinsi bir şekilde hızlıca yayılan bir virüstür. Covid-19 pandemisi ile mücadelede olduğu gibi bu virüsün yargıya geçmesine neden olabilecek en küçük bir ihtimale karşı bile gerekli tedbirlerin alınması ve hassasiyetle uygulanması zorunludur.

Özet olarak Anayasa Mahkemesi'nin revizyonu için önerilerimiz şöyledir: (i) Mahkemenin üye sayısını 15 üyeden 30 üyeye çıkarmak; (ii) mahkemeyi 10'ar üyeden 3 daire halinde yapılandırmak; (iii) dairelerden birisini kişisel başvuruları incelemekle görevlendirmek; (iv) yeni seçilen üyelerin daha önceden seçilen üyeliklerde boşalma oluncaya kadar bireysel başvuru dairesinde görev yapması; (v) mahkemenin olağan işlevi ile ilgilenen 1. ve 2. dairelerin üyeleri arasında yıllık rotasyon yapılması yoluyla bu dairelerin üye kompozisyonunun sürekli olarak güncellenmesi; (vi) mahkeme üyelikleri için aday olma, gösterilme ve seçilme süreçlerinde şeffaflık ve hesapverirlik sağlanarak liyakatin sağlanması ve üyelerin mesleki yetkinlik ve niteliklerinin yükseltilmesi.

Mahkemenin 3 dairesinin olması iş kapasitesini 3 katına

3 Nitekim mahkemenin görevi kapsamına giren ve makul sürede karara bağlayamadığı bireysel başvurular Adalet Bakanlığı bünyesindeki bir idari birime devredilmiş; mahkemenin yargısal işlevi idari bir kuruma devredilmiştir. Yargı gücünün işlevinin yürütme gücüne devredilmesi devletin demokrasi, güçler ayrılığı ve hukuk devleti ilkelerine açıklamaya izah duymayan bariz bir aykırılıktır. Demokratik devlet yönetiminde yargı yetkisini yürütmenin bir unsurunun kullanması asla kabul edilemez.

çıkacaktır. Her dairenin başkan dahil 10'ar üyeden oluşması; kararların farklı yaklaşımların homojenliğini sağlayacaktır. Yeni seçilen üyelerin öncelikle bireysel başvurular dairesinde görev yapması, mahkemenin işlevine ve anayasal konulara aşinalıklarını artıracak; daha da önemlisi üyelerin seçiminde siyasi menfaatleri ve mülahazaları büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır. Zira seçimi yapanlar, seçtikleri üyenin etkili olabileceği zaman siyaset sahnesinden çekilmiş, etkisini kaybetmiş olacaktır. Diğer iki daire üyelerinin arasında rotasyon yapılması dairelerde klikleşmeyi ve aynı zamanda içtihatlarda farklılıkların kemikleşmesini önleyecektir.

Uzmanlık Mahkemesine Özgü Başsavcılık Yapılanması Gerekçesi

Önerilen Adalet Yüksek Mahkemesi'nin soruşturacağı veya soruşturma izni vereceği ceza davaları ve işlerinde kamuyu temsil etme görevini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan ayrıştırılarak dönüştürülen Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yerine getirmesi öngörülmektedir.

Adalet Yüksek Mahkemesi'ne özgün yeni bir savcılık oluşturmak yerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nı anayasayı koruma işlevine odaklanmış olarak dönüştürmek tercih edilmiştir. Zira güçler ayrılığına dayalı demokratik sistemin üç temel direğinden birisi olan yargıya özgün bu uzmanlık mahkemesinde kamuyu temsilen yerine getirilmesi gereken görevler; doğası gereği, anayasal düzenin işlemesi ve korunması ile yakından ilgilidir. Bu görevler Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın mevcutta anayasayı korumaya ilişkin görevleri ile paraleldir ve zaman zaman da örtüşmektedir.

“Cumhuriyet Başsavcılığı” ve “cumhuriyet savcısı” unvanlarını Anayasa Mahkemesi'nde ve Adalet Yüksek Mahkemesi'nde görev yapacak olan savcılarının kullanması öngörülmüştür. Yargıtay'daki temyizlerle ilgili görevleri yerine getiren başsavcılık ve savcılar Yargıtay Başsavcılığı⁴ ve Yargıtay savcısı unvanlarını kullanacaktır. Böyle bir ayrıştırma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın anayasal görev ve işlevlerini netleştirecek ve kurumu yalınlaştıracaktır⁵.

4 Hakim ve avukatlardan ayık olarak savcılara “Cumhuriyet Savcısı” denmesinin dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un fikri olduğu söylenir. Cumhuriyetin koruyucusu oldukları için savcıların “Cumhuriyet” sıfatını kullanmalarını Mustafa Kemal Atatürk'e önerdiği ve kabul gördüğü anlatılır. Bu terim; yargılamalarda hakim ve savcılarla eşit derecede güce, sorumluluğa ve öneme sahip olmalarına karşın savcılarının zihinlerde daha özel bir yere getirilmesine neden olmaktadır. Adliye binalarının yönetimini adalet komisyonlarına değil de zihinlerde “özel” bir yeri olan savcılara verilmesinin arkasında bu düşüncenin etkisi yok mudur? Bozkurt davasında başarılı olan Mahmut Esat Bozkurt'un fikrinin temeli yanlış değildir. Cumhuriyetin koruyucuları savcılar olmalıdır. Ancak, Türkiye'nin Cumhuriyet'i korumak için oluşturduğu düzende, sadece bu görev kendisine verilmiş olan savcılar “Cumhuriyet Savcısı” unvanını kullanmaları; diğerleri sadece “savcı” olarak adlandırılmaları doğru olanıdır.

5 Mevcut sistemde savcılarının sorumluluklarının dosyaların “soruşturma”, “duruşma” ve “temyiz” aşamalarına göre ayrılmış olmasının muazzam bir kaynak israfı olduğu söylenebilir. Bir işi değişik aşamalarda başka bir savcının üstlenmesi kaliteli hizmet üretimine uygun değildir. Soruşturmasından sorumlu olmayan savcının duruşmada yargılamaya katkı verebilmesi ve değer yaratabilmesi oldukça sınırlıdır. Soruşturma ve yargılama aşamalarına katılmamış; gelişmeleri gözlememiş olan “temyiz aşaması” savcılarının “evrak üzerinden” temyiz konularını kavramaları da temyiz incelemesine bir katkıda bulunmaları ise hiç beklenmemelidir. Nitekim, Yargıtay savcılıkları büyük oranda temyiz edilen dosyalar hakkında evrak üzerinde “mütalaa” yazmaktan, tabiri caizse formaliteyi yerine getirmekten ibaret olmaktadır. Savcılar da avukatlar gibi görev aldıkları uyuşmazlıkları soruşturma aşamasından verilen hüküm kesinleşinceye kadar her aşamasında takip etmeli; performansları da bunda gösterdikleri başarıya göre değerlendirilmelidir.

ADALET YÜKSEK MAHKEMESİ

Ana Hatları ile Adalet Yüksek Mahkemesi Tasarımı

NOTLAR

- 1- Yargı yapısı, organları, unsurları ve işleyişine ilişkin her türlü işlem ve kararın yargısal denetimini yapmaktadır.
- 2- 52 nitelikli üyenin 26'sını Adalet Yüksek Kurumu ("AYK"), kalan 26 üyeyi hakim, savcı, avukat ve noter meslek kuruluşları önermektedir.
- 3- Aday olma ve seçim süreci liyakati ortaya koyacak şekilde şeffaf, yargısal denetime tabidir.
- 4- Üyelik süresi 8 yıldır, üyeler tekrar seçilebilirler. Toplam üyelik süresi 12 yılı aşamaz. Emeklilik yaşı 70'tir.
- 5- Adalet Yüksek Mahkemesi, İdari Dava, Ceza Dava, Tazminat, Etik ve Disiplin, Yüce Divan Dava İzinleri Daireleri olarak 5 daire halinde çalışmaktadır.
- 6- Daireler 7 asil ve 3 yedek üyeden oluşan seri yargılama yapan uzmanlık mahkemeleridir.
- 7- İsteyen herkes dava açabilir ve daireler en geç 90 günde karar vermektedir. Davalı lehine yargılama giderine hükmedilmez.

Adalet Yüksek Mahkemesi’nin (“AYM”) Oluşumu ve Görevleri

Adalet Yüksek Mahkemesi 52 üyeden oluşur. AYK, 52 üyeden 26’sını doğrudan hakimler arasından seçer; geri kalan 26 üyeyi hakim, savcı ve avukat meslek kuruluşlarının göstereceği 14’er aday arasından 7’şer kişi, noter meslek kuruluşunun göstereceği 10 aday arasından 5 kişi olmak üzere seçer. Genel kurul ve 5 uzmanlık dairesi halinde çalışmaktadır.

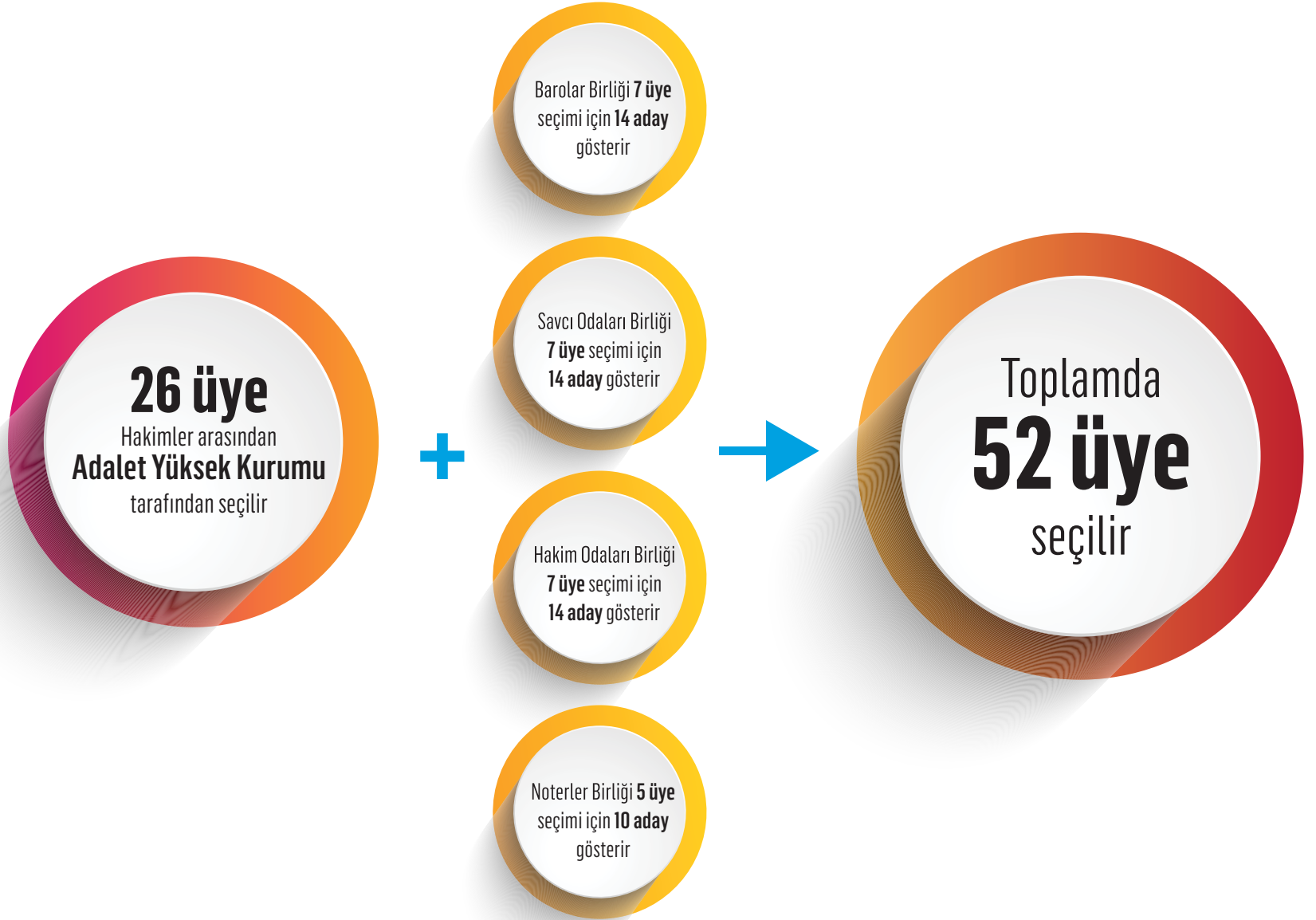
AYM’nin temel görevi yargı organ ve unsurlarının ve bunlara ilişkin olarak diğer kurum ve kişilerin alacağı her türlü karar ve yapılan her tür işlemin yargısal denetimini yapmaktır. Ayrıca dokunulmazlığın kaldırılması, yüce divanda yargılanması gereken kişiler hakkında iddianamenin kabulü, üst derece kamu görevlilerinin soruşturulması görevlerini de yerine getirir.

AYM’nin yargısal denetim yetkisine aşağıda belirtilen hususlar dahildir:

- AYK’nın verdiği tüm kararların yargısal denetimini yapmak.
- Hakimlerin ve savcıların seçilmesi, atanması ve aday gösterilmesine ilişkin süreçlerde yapılan tüm işlemlerin ve verilen kararların yargısal denetimini yapmak.
- Hukuk meslekleri mensuplarının disiplin suçları hakkındaki davaları görmek.
- Alt düzey kamu görevlilerinin suçları hakkında verilen kararların temyiz merci olarak incelemesini yapmak.

Üyelerin Gösterilmesi, Seçimi ve Atanması

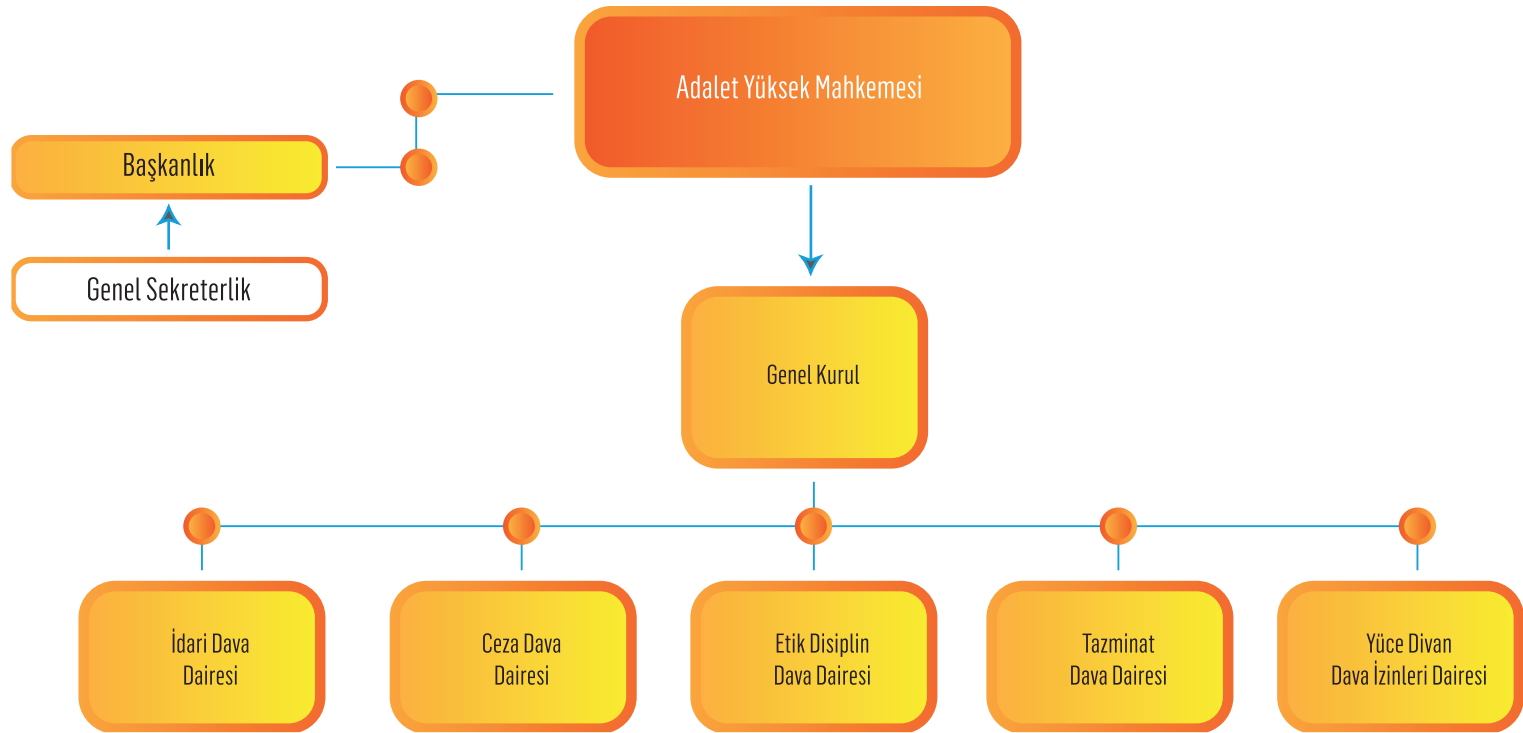

NOTLAR

Adalet Yüksek Mahkemesi Adaylık ve Üyelik Süreci

- Üye atanmak isteyenler aday olmak istediklerini AYK'ya beyan etmeleri gerekir.
- AYK, adaylık şartlarını taşıyan başvuru sahiplerinin isimlerini ilan etmektedir.
- Adaylar ve seçilecek üyeler bu listeden seçilmektedir.
- AYK önce hukuk meslek kuruluşlarının göstereceği adaylar arasından liyakate göre seçimini yapmaktadır.
- Daha sonra AYK kendi seçeceği üyeleri seçmektedir.
- AYK, AYM'nin ve dairelerinin ihtiyacına uygun nitelikte ve yeterli sayıda adayları seçmektedir.
- Üyelik süresi kural olarak 8 yıldır; 1 kereye mahsus tekrar seçilmek mümkündür, toplam üyelik süresi 12 yılı aşamaz.
- Üyeler azlolunamaz; görev süreleri dolmadan ve kendileri istemedikçe 70 yaşından önce emekli edilemezler.
- Üyeler ancak disiplin soruşturması sonucunda çıkarma kararı verildiği ve bu karar kesinleştiği ya da adaylık şartlarını kaybetmesine neden olan bir suç sebebiyle kesin olarak mahkum olmaları halinde üyelikleri kendiliğinden düşmektedir.

Adalet Yüksek Mahkemesi Teşkilat Şeması

Adalet Yüksek Mahkemesi Daireleri ve Dairelerde Üye Dağılımı

Dairelerin üye sayıları 10'dur, işlevlerinin gereklerine uygun olarak değişik disiplinlerdeki hukukçulardan ve akademisyenlerden oluşması öngörülmüştür. Aşağıdaki tablo her bir dairede görev yapacak olan üyelerin niteliklerine göre dağılımını göstermektedir.

	Anayasa Hukuku Profesörü	İdare Hukuku Profesörü	Ceza Hukuku Profesörü	İdare Hukuku (Av.)	Ceza Hukuku (Av.)	İdare Hukuku (Hakim)	Ceza Hukuku (Hakim)	TOPLAM
İdari Dava Dairesi	2	1		2		2	3	10
Ceza Dairesi		1	2		2	1	4	10
Tazminat Dairesi		2	1	1	1	2	3	10
Etik Disiplin Dairesi	1	1	1	1	1	2	3	10
Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi	2		1	1	1	1	4	10
	5	5	5	5	5	8	17	50
	15			10		25		50

İdari Dava Dairesi

NOTLAR

İdari Dava Dairesi 7'si asil, 3'ü yedek olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

2 üyenin anayasa profesörleri, 1 üyenin idare hukuku profesörleri; 2 üyenin idare hukuku alanında uzmanlaşmış avukatlar; 2 üyenin idare mahkemelerinde görev yapmış hakimler, 3 üyenin ceza mahkemelerinde görev yapmış olan hakimler arasından seçilmesi gerekir.

İdari Dava Dairesi 7 asil üyenin katılımı ile yargılama yapmaktadır ve en az 4 üyenin katılımı ile karar vermektedir.

İdari Dava Dairesi'nin temel görevi AYK'nın, başkan ve dairelerinin her türlü işlem ve kararlarının yargısal denetimini yapmak; Cumhuriyet Başsavcılığı'na aday olma, gösterilme ve seçilme sürecinde her türlü işlem ve kararların yargısal denetimini yapmak; AYK üyeliğinin düşürülmesi ve el çektirme konusundaki talepleri karara bağlamaktır.

Mesleki Nitelik	Üye Sayısı
Anayasa Hukuk Profesörü	2
İdare Hukuku Profesörü	1
Ceza Hukuku Profesörü	0
İdare Hukuku Uzman Avukat	2
Ceza Hukuku Uzman Avukat	0
İdare Hukuku Uzman Hakim	2
Ceza Hukuku Uzman Hakim	3
TOPLAM	10

NOTLAR

Ceza Dava Dairesi

Ceza Dava Dairesi 7'si asil, 3'ü yedek olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

1 üyenin idare hukuku profesörü, 2 üyenin ceza hukuku profesörü; 2 üyenin ceza hukuku alanında uzmanlaşmış avukat; 1 üyenin idare hukuku alanında görev yapmış olan hakim, 4 üyenin ceza hukuku alanında görev yapmış olan hakim olması gerekir.

Ceza Dava Dairesi 7 asil üyenin katılımı ile yargılama yapmaktadır ve en az 4 üyenin katılımı ile karar vermektedir.

Ceza Dava Dairesi'nin temel görevi hukuk meslek mensuplarının, AYK üyelerinin ve üst düzey kamu görevlilerinin işlediği kişisel ve görev suçlarından dolayı açılan davaları görmektir.

Cumhuriyet Başsavcısı tarafından düzenlenen iddianame Ceza Dava Dairesi tarafından verilecek bir karar ile kabul veya reddedilmektedir.

Mesleki Nitelik	Üye Sayısı
Anayasa Hukuk Profesörü	0
İdare Hukuku Profesörü	1
Ceza Hukuku Profesörü	2
İdare Hukuku Uzman Avukat	1
Ceza Hukuku Uzman Avukat	2
İdare Hukuku Uzman Hakim	1
Ceza Hukuku Uzman Hakim	4
TOPLAM	10

Etik Disiplin Dava Dairesi

NOTLAR

Etik Disiplin Dava Dairesi 7'si asil, 3'ü yedek olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

1 üyenin anayasa hukuku profesörü, 1 üyenin idare hukuku profesörü; 1 üyenin ceza hukuku profesörü; 1 üyenin idare hukuku alanında uzmanlaşmış avukat, 1 üyenin ceza hukuku alanında uzmanlaşmış avukat, 4 üyenin idare hukuku alanında görev yapmış olan hakim, 3 üyenin ceza hukuku alanında görev yapmış olan hakim olması gerekir olması gerekir.

Etik Disiplin Dava Dairesi 7 asil üyenin katılımı ile yargılama yapmaktadır ve en az 4 üyenin katılımı ile karar vermektedir.

Etik Disiplin Dava Dairesi'nin temel görevi hakimler, avukatlar ve savcılar ve diğer hukuk meslek mensuplarının disiplin suçları nedeniyle AYK tarafından doğrudan veya meslek kuruluşlarının disiplin kararlarına karşı itirazlar üzerine verdiği kararlara karşı açılan davaları görmektir.

Etik Disiplin Dava Dairesi tarafından verilen çıkarma cezalarına ilişkin kararları hariç olmak üzere Etik Disiplin Dava Dairesi'nin kararları kesindir;

temyiz ve sair yargı yoluna başvurulamaz.

Çıkarma cezalarına ilişkin kararlara karşı Anayasa Mahkemesi'nde temyiz yolu açıktır.

Nihai karar üyenin mensubu olduğu meslek kuruluşuna yazı ile bildirilmektedir.

Mesleki Nitelik	Üye Sayısı
Anayasa Hukuk Profesörü	1
İdare Hukuku Profesörü	1
Ceza Hukuku Profesörü	1
İdare Hukuku Uzman Avukat	1
Ceza Hukuku Uzman Avukat	1
İdare Hukuku Uzman Hakim	2
Ceza Hukuku Uzman Hakim	3
TOPLAM	10

NOTLAR

Tazminat Dava Dairesi

Tazminat Dava Dairesi 7'si asil, 3'ü yedek olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

2 üyenin idare hukuku profesörü, 1 üyenin ceza hukuku profesörü, 1 üyenin idare hukuku alanında uzmanlaşmış avukat; 2 üyenin idare hukuku alanında görev yapmış olan hakim, 3 üyenin ceza hukuku alanında görev yapmış olan hakim olması gerekir.

Tazminat Dava Dairesi 7 asil üyenin katılımı ile yargılama yapmaktadır ve en az 4 üyenin katılımı ile karar vermektedir.

Tazminat Dava Dairesi'nin temel görevi görevleri nedeniyle hukuk meslekleri mensupları ya da devlet aleyhine açılan tazminat davalarını ilk derece mahkemesi sıfatıyla görmektir.

Bu tazminat davalarına hakimlerin ve savcılarının kusurları sebebiyle devlete karşı açılacak sorumluluk davaları; avukatlar ve noterler hakkında görevleri nedeniyle açılacak tazminat davaları ile yargı organlarının idari nitelikteki işlemleri nedeniyle açılacak her türlü tazminat davaları dahildir.

Hakimlerin ve savcılarının ilk ve son soruşturma ve yargılamalar esnasında hak kaybına veya zarara neden olmuş olan her türlü hata ve kusurlarından dolayı devlet aleyhine tazminat davası açılabilmektedir.

- Anayasa Mahkemesi, cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanını, cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay başkan ve üyelerini, başsavcılarını, cumhuriyet başsavcivekilini, Hakimler Odaları Birliği, Savcılar Odaları Birliği ve Sayıştay başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı yüce divan sıfatıyla yargılar.
- AYK hakimlerinin fiil ve kararlarından dolayı açılacak tazminat davalarını Anayasa Mahkemesi yüce divan sıfatı ile görür.

Mesleki Nitelik	Üye Sayısı
Anayasa Hukuk Profesörü	0
İdare Hukuku Profesörü	2
Ceza Hukuku Profesörü	1
İdare Hukuku Uzman Avukat	1
Ceza Hukuku Uzman Avukat	1
İdare Hukuku Uzman Hakim	2
Ceza Hukuku Uzman Hakim	3
TOPLAM	10

Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi

Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi 7'si asil, 3'ü yedek olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

2 üyenin anayasa hukuku profesörü, 1 üyenin ceza hukuku profesörü, 1 üyenin idare hukuku alanında uzmanlaşmış avukat; 1 üyenin ceza hukuku alanında uzmanlaşmış avukat, 1 üyenin idare hukuku alanında görev yapmış olan hakim, 4 üyenin ceza hukuku alanında görev yapmış olan hakim olması gerekir.

Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi 7 asil üyenin katılımı ile yargılama yapmaktadır ve en az 4 üyenin katılımı ile karar vermektedir.

Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi'nin temel görevi cumhurbaşkanı, bakanlar ve TBMM üyelerinin işlediği iddia edilen görev suçları hakkında Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılan soruşturma sonucunda hazırlanan iddianameyi incelemek ve bu hususta genel kurula sunulmak üzere rapor hazırlamaktır.

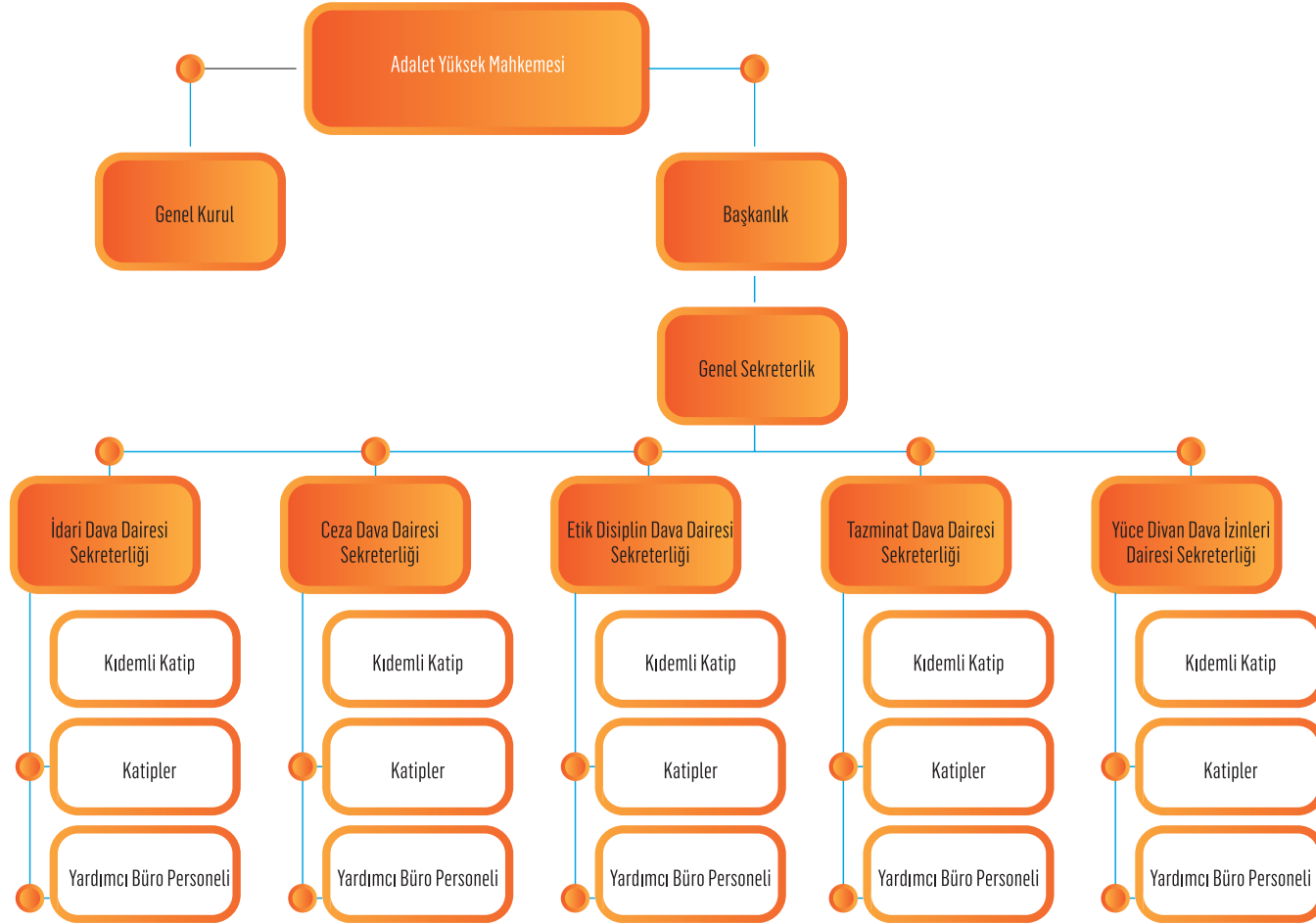
İddianamenin kabulü veya reddine genel kurul karar vermektedir.

Mesleki Nitelik	Üye Sayısı
Anayasa Hukuk Profesörü	2
İdare Hukuku Profesörü	0
Ceza Hukuku Profesörü	1
İdare Hukuku Uzman Avukat	1
Ceza Hukuku Uzman Avukat	1
İdare Hukuku Uzman Hakim	1
Ceza Hukuku Uzman Hakim	4
TOPLAM	10

Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi

	Soruşturmayı Kim Yapar?	İddianamenin İncelenmesi	İddianamenin Kabulü Kararı	Kovuşturma	Temyiz
Adalet Yüksek Kurumu Üyeleri	Cumhuriyet Başsavcısı		İddianamenin kabulü kararı gerekmiyor	Adalet Yüksek Mahkemesi Genel Kurulu	Anayasa Mahkemesi
Cumhurbaşkanı, Bakanlar ve TBMM Üyeleri	Cumhuriyet Başsavcısı Soruşturma izni şartı yok	Adalet Yüksek Mahkemesi Yüce Divan Dava İzinleri Dairesi	Genel Kurul Yeter sayı: Toplantı 1/3 Karar 2/3	Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla	Kesin
Üst Düzey Kamu Görevlileri	Cumhuriyet Başsavcısı Soruşturma izni şartı yok	Yok	İddianamenin kabulü kararı gerekmiyor	Adalet Yüksek Mahkemesi Ceza Dava Dairesi	Anayasa Mahkemesi
Alt Düzey Kamu Görevlileri	Başsavcılıklar Soruşturma izni şartı yok	Yok	Adli Hazırlık Mahkemesi	Ağır Ceza Mahkemeleri Uzmanlık Daireleri	Adalet Yüksek Mahkemesi Ceza Dava Dairesi

Adalet Yüksek Mahkemesi İdari Teşkilatı

NOTLAR

Genel Kurul (Mahkemesi)

AYM genel kurulu, AYK tarafından mahkemeye seçilen ve dairelerde asil ve yedek üye olarak görev yapan üyelerin tamamından oluşmaktadır. Genel kurul sadece gerektiğinde toplanmaktadır, toplantı yeter sayısı toplam üye sayısının 1/3'üdür. İlk toplantıda yeterli nisap oluşmazsa 2. toplantıda bu nisap aranmamaktadır. Karar yeter sayısı katılanların 2/3'üdür.

Genel kurulun temel görevleri, mahkemenin dairelerinde görev yapacak olan asil ve yedek üyeleri seçmek ve atamak, AYK üyelerinin üyelikten çıkarılmasını gerektiren kişisel, görev veya disiplin suçlarına ilişkin davaları ilk derece mahkemesi sıfatıyla görmek ve yasama dokunulmazlığına sahip olanlar veya yüce divanda yargılanması gerekenler hakkında düzenlenen iddianamenin kabulüne karar vermektir.

Genel kurulun görevlerine aşağıdakiler dahildir:

- Yasama dokunulmazlığından yararlanan cumhurbaşkanı, bakanlar ve milletvekillerinin işlediği iddia edilen suçlar hakkında soruşturma izni vermek, Cumhuriyet Başsavcısı tarafından hazırlanan iddianamenin kabulüne karar vermek.
- Kurum üyelerinin üyelikten düşürülme davalarını görmek ve düşürülmesine karar vermek.
- İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek, yönetmelik ve sair düzenlemeler yapmak veya onaylamak.
- Başkan ve başkanvekilleri ile mahkeme başkanı ve başkanvekilini seçmek.
- Daireler arasında iş bölümü uyumsuzluklarını kesin karara bağlamak, iş yükü ağırlığını dengelemek, gerektiğinde yeni daire oluşturmak veya aynı daire içinde ilave yargılama birimleri oluşturmak.

Başkanlık Görev ve Yetkileri

AYM başkanı, AYK tarafından mahkemeye seçilen asil ve yedek üyeler arasından ve genel kurul tarafından seçilmektedir. Seçimler 4 turludur; ilk iki turda üye tam sayısının 2/3'ünün; 3. turda üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyunu alan başkan seçilir. 3. turda da seçim olmazsa 3. turda en çok oyu alan 2 aday arasında yapılacak 4. turda en çok oyu alan aday başkan seçilir; diğer üye de başkan vekili olarak seçilmiş olur. Seçimler her 2 yılda bir yenilenmektedir.

Başkanın görevi AYM'yi sevk ve idare etmek, resmi merciler ve kamuoyu nezdinde en geniş şekilde temsil etmektir. Aşağıdaki hususlar başkanın yetkilerine dahildir:

- Gerektiğinde bu yetkilerin bir kısmı ile başkan yardımcısını veya üyeleri görevlendirmek.
- Genel Kurula başkanlık etmek, işlevlerini göstermesini sağlamak.
- Dairelerin faaliyetlerini gözlemlemek, genel kurulu bilgilendirmek, aksama ve boşluk oluşan durumlarda devreye girerek dairelerin normal işlevini sürdürmesini sağlamak.
- Mahkemenin ve dairelerinin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla tedbirler almak.
- Genel Sekreteri, aynı zamanda genel sekreter yardımcıları olan daire sekreterlerini ve diğer mahkeme personelinin atamak ve görevlendirmek.
- Genel Kurulun onaylayacağı iç tüzük, yönetmelik ve benzeri düzenlemeleri onaylayarak yayınlamak.
- Harcamaların mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.

NOTLAR

Adalet Yüksek Mahkemesi'nde Özetmen ve Yardımcı Hakim Görevlendirilmesi

Dairelerin iş yoğunlukları dikkate alınarak mahkeme dairelerinde yeterli sayıda hakim yardımcısı ve özetmen görevlendirilir. Dairelerde görev yapan her bir asil ve yedek üye için en az 1 yardımcı hakim görevlendirilmektedir.

Yardımcı hakim olarak görevlendirilmek için: Temyiz mahkemesi üyeliğine atanmak için gerekli olan koşulları sağlamak veya yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyaset bilimleri dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış olmak şarttır.

Yardımcı üyeler, daire asil üyelerinin vereceği görevleri yerine getirmektedir, asil üyenin talimatları doğrultusunda kararların gerekçelerini ve taslaklarını hazırlar, daire başkanının verdiği dosyaların raporlarını incelemektedir, eksiklerini tamamlamaktadır; özetmenin çalışmalarına yardım ve rehberlik etmekte ve ayrıca daire başkanının görev verdiği komisyonlarda çalışmaktadır; adalet akademisi, hukuk fakülteleri ve ilgili benzeri kurum ve kuruluşlarda ders ve konferanslar verebilmek görevlerine dahildir.

Özetmen olarak görevlendirilmek için: Hakimlik meslek stajını başarı ile tamamlamış ve AYK tarafından özetmen yetkisi verilmesi gerekmektedir.

Özetmenin görevlerine tevdi edilen dosya ve evrakı incelemek, dilekçeleri delilleri ve bilirkişi raporlarını özetlemek, duruşma ve keşif ile duruşma sonrası işlemlerde yardımcı olmak, daire üyesi ile yardımcı hakimın yönlendirmesi doğrultusunda doktrin ve içtihatlar ile ilgili araştırma yapmak dahildir.

Hızlandırılmış Seri Yargılama Usulüne İlişkin Genel Esaslar

- Dava açma süresi 30 takvim günüdür. Süre kararın muhatabına tebliğ edildiği, diğerleri için web sitesinden ilan edildiği günden sonraki gün işlemeye başlar. Mahkemede dava açma hakkını muhatabı veya ayrıca isteyen her gerçek ve tüzel kişi kullanabilir.
- Duruşmalar taraflar ve ilgililerle görüşülerek belirlenir. Belirlenen duruşmada herkes hazır bulunmak zorundadır. Katılmamak için mazeret kabul edilmez, mahkeme; tarafların veya ilgililerin yokluğunda karar verebilir.
- Duruşmalar alenidir, dava ile ilgili kayıtlara herkes çevrimiçi olarak ulaşabilir.
- Mahkeme en geç 90 takvim günü içinde karar vermek zorundadır. Davada özel bir seri yargılama usulü kullanılmaktadır. Davalar duruşmalı olarak görülmekte, tüm deliller celsede tartışılmakta ve bir celsede karar verilmektedir. Zaruri hallerde son diyecekler ve karar için en fazla 2 hafta erteleme yapılabilir.
- Davalı kamu kurumları lehine yargılama gideri ve avukat ücretine hükmedilmez. Davanın kabul edilmesi halinde davacının makul avukatlık ücreti ve sair tüm giderleri tazmin ettirilir.
- Mahkeme kararları verildiği anda hükmün sonuçlarını doğurur davalı kurum ve ilgili meslek kuruluşları ve idare organları kararın gereklerini derhal yerine getirmek zorundadır.

Dava Öncesi	1. Aşama Dava ve Cevap Dilekçesinin Teatisi	2. Aşama Replik ve Düplik Dilekçesinin Teatisi	3. Aşama Karar Duruşması
Dava açma süresi, kararın muhatabına tebliğinden veya AYK'nın web sitesinde yayınlanmasından itibaren 30 gündür. İsteyen herkes her türlü işlem ve kararı dava edebilir. Davaya konu teşkil edebilecek her türlü karar AYK'nın web sitesinde yayınlanmaktadır.	Cevap dilekçesi verme süresi tebliğinden itibaren 10 gündür. Bu süreler uzatılamaz. Taraflar delillerini dilekçe ekinde sunmalıdır; toplanması gerekenler için yetki verilmektedir. Bu yetki verildiğinde delillerin replik aşamasına kadar toplanması zorunudur.	Davacı, mahkemeye cevap dilekçesinin tebliğinden itibaren 10 gün içinde cevaba cevap dilekçesi sunması gerekir. Davalı ise davacının ikinci dilekçesinin tebliğinden itibaren 15 gün içinde ikinci cevap dilekçesini mahkemeye sunması gerekir. Bu duruşmada tüm deliller, iddialar ve savunmalar tartışılmaktadır.	Dilekçelerin teatisini sonlanmasını takip eden 15 gün içinde taraflar duruşmaya çağrılacaktır. Duruşma TEK celsede bitirilir. Delillere ilişkin hukuki argümanlar ve çıkarımlar tartışılmaktadır. Karar duruşmanın sonunda tarafların huzurunda hemen öz olarak açıklanacaktır. En geç 15 gün içinde gerekçeli ve yazılı olarak taraflara tebliğ edilecektir.

**Adalet Yüksek Mahkemesi
ile ilgili kanun taslağını aşağıdaki
kare kodu okutarak ya da ikona tıklayarak
inceleyebilir, word ya da pdf dosyası
olarak indirebilirsiniz.**

**Adalet Yüksek Mahkemesi ile ilgili
Anayasa düzenlemeleri taslağını da
sayfa 295'te bulabilirsiniz.**

ANAYASA MAHKEMESİ REVİZYONU

Görev ve Yetkileri
Teşkilatı
Üye Sayısı ve Nitelikleri

Ana Hatları ile Anayasa Mahkemesi Tasarımı

NOTLAR

- 30 üyeden oluşur. Üyelerin çoğunluğu hukukçu öğretim üyeleri ile yargı mensiplarından oluşur.
- Mahkeme 3 daire halinde çalışır. 2 daire normal işlevlerine, 3. daire bireysel başvurularda görevlidir.
- Büyük Kurul ve 1. dairenin başkanlığını mahkeme başkanı, 2. dairenin başkanlığını 1. başkan vekili ve Bireysel Başvurular dairesinin başkanlığını ise 2. başkan vekili yapar.
- Yeni seçilen üyeler bireysel başvurular dairesinde görev başlar. 1. ve 2. daire üyeliklerinde boşalma olduğu takdirde, seçilme tarihine göre 1. ve 2. dairede görev yapmak üzere ilerlerler.
- 1. ve 2. daire üyeleri seçilme tarihlerine göre sıralandığında tek sayılı sırada olanlar ve çift sayılı sırada olanlar olarak belirlenir.
- 1. ve 2. daire üyeleri her sene 1/3'ü olmak üzere diğer dairede dönüşümlü olarak daire değiştirirler.

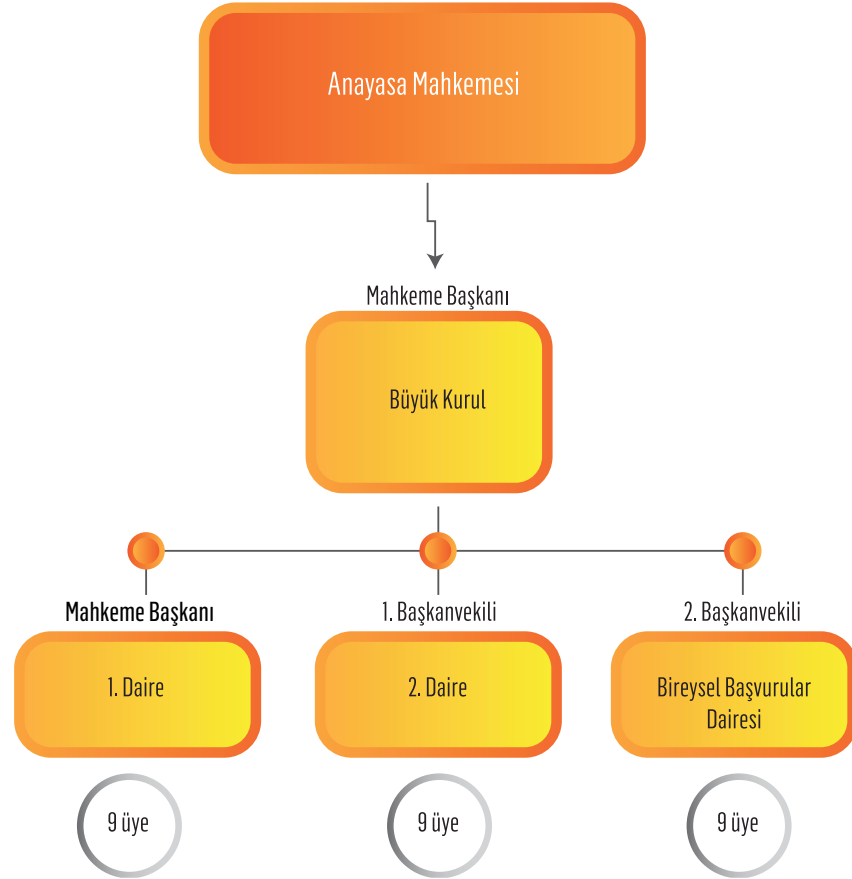
NOTLAR

Anayasa Mahkemesi Teşkilat Şeması:

Büyük Kurul ve 1. daireye
Mahkeme başkanı; 2. Daireye
1. Başkan vekili; Bireysel
Başvurular Dairesine 2. Başkan
vekili başkanlık eder.

Yeni seçilen üyeler: önce bireysel
başvurular dairesinde göreve
başlar, eski üyelerde boşalma
olursa 1. ve 2. dairelere ilerlerler.

Her sene 1. ve 2. daire üyelerinin
1/3'ü rotasyonla diğer daireye
geçerek görev yapar.

Anayasa Mahkemesi Görev ve Yetkileri

Anayasa Mahkemesinin görevleri 4 ana sınıfa ayrılabilir:

- 1- TBMM'nin çıkardığı kanunların ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasa'ya uyarlığı davaları.
- 2- Siyasi partilerin faaliyetlerinin denetimi
- 3- Dokunulmazları olan kişilerin örneğin milletvekilleri, bakanlar ve cumhurbaşkanının suçlarını yargılamaya yetkili en yüksek ceza mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla yargılanması.
- 4- Anayasa ve uluslararası sözleşmeler (AİHS) ile korunan temel insan haklarının ihlaline ilişkin bireysel başvuruların incelenmesi

Kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Anayasaya uyarlığı davaları Cumhurbaşkanı, mecliste en yüksek sandalyesi bulunan siyasi partilerin (iktidar ve ana muhalefet) ve TBMM'nin üye sayısının 1/5'i oranında, yani 600'de 120 milletvekili tarafından açılabilir.

Adli mahkemeler uygulayacakları kanun hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilirler.

Danıştay ve idari mahkemeler ikincil düzenlemelerin yani uygulamaya ilişkin tüzük ve yönetmeliklerin Anayasaya uyarlığı hakkında karar vermeye yetkilidir.

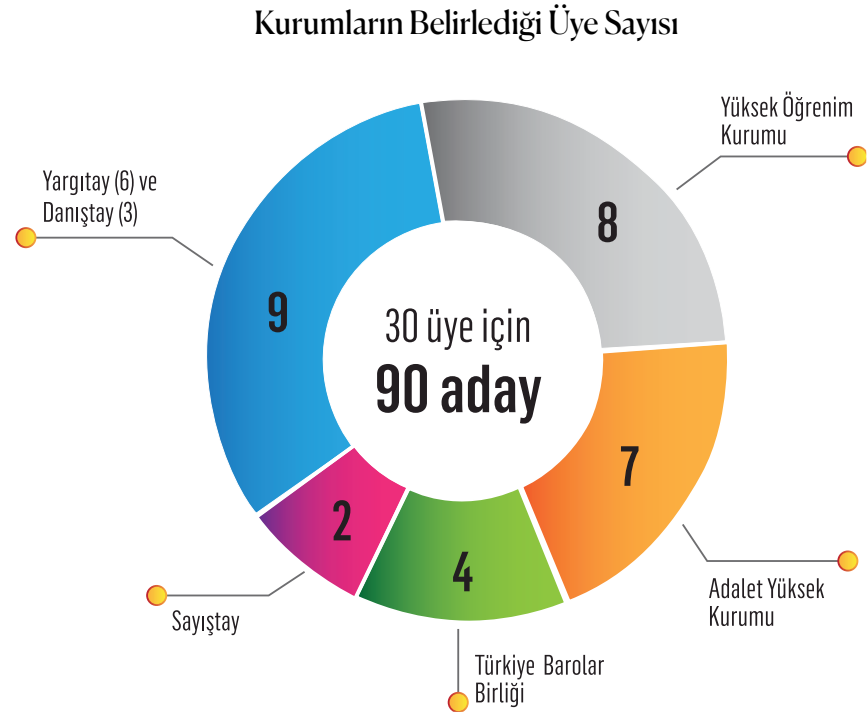
Daha İyi Yargı Derneği Anayasa'ya uyarlık konularının sadece Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesini ve karara bağlanmasını önermektedir.

Daha İyi Yargı Derneği, ayrıca, sınırlı sayıda küçük bir grubun değil herkesin ve toplumun herhangi bir ferdinin Anayasa Mahkemesine başvurmakta serbest olmasını önermektedir. Bu ihtimalde çok fazla sayıda dava açılması durumları olabilir, ancak konuları sınırlı sayıda ve aynı olan bu davaların birleştirilerek ve ABD'deki sınıf davalarına benzer bir yöntemle hepsi birlikte aynı anda karara bağlanması mümkündür.

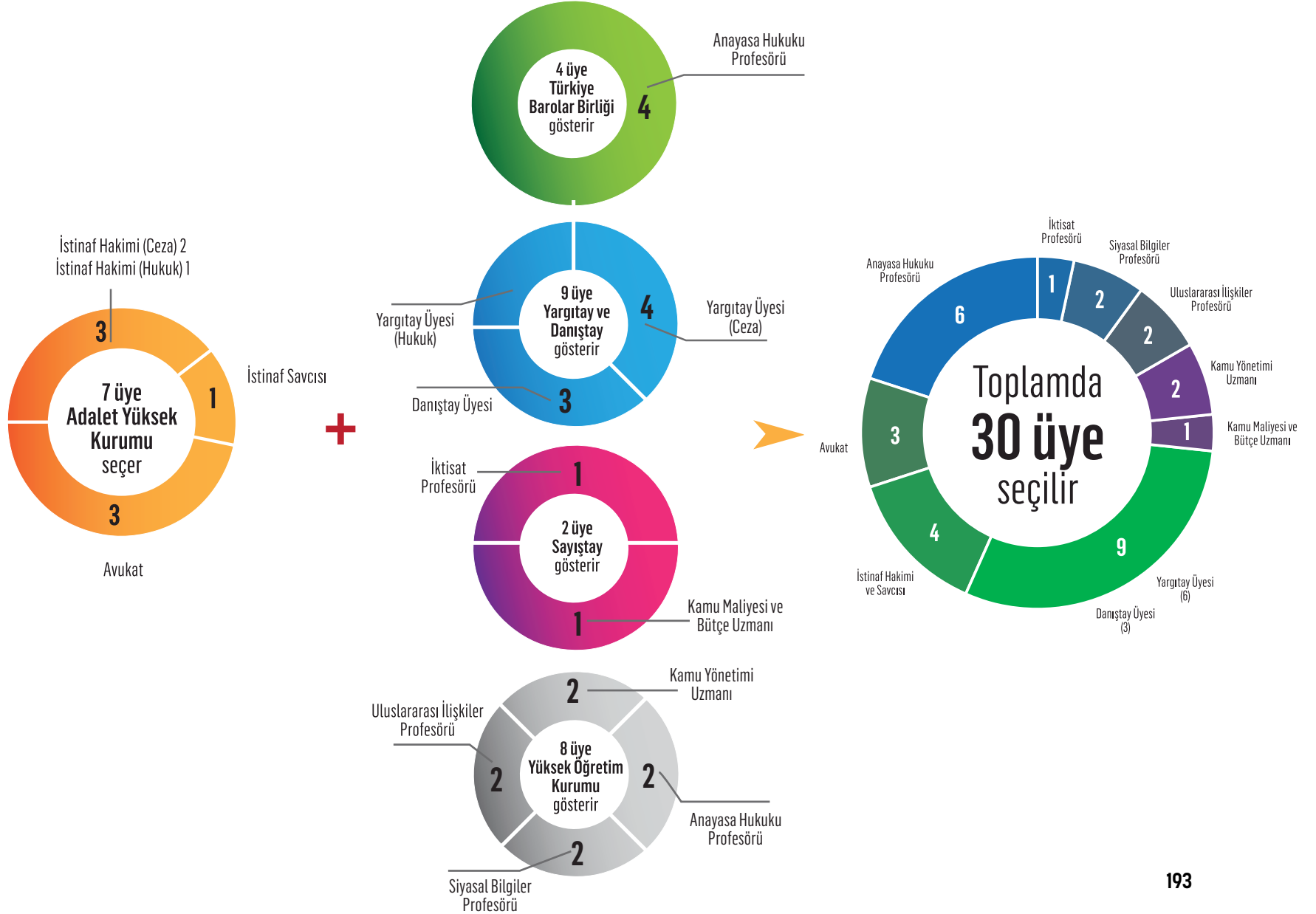
NOTLAR

Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Niteliksel Dağılımı

- 17 Üyeyi Cumhurbaşkanı; YÖK, Yargıtay ve Danıştay'ın belirlediği adaylar arasından liyakate göre seçerek atar,
- 6 üyeyi TBMM Sayıştay ve TBB'nin belirlediği adaylar arasından seçer.
- 7 üyeyi AYK'nın kesin listedeki Aday Adayları arasından liyakate göre seçerek atar.

Üyelerin Gösterilmesi, Seçimi ve Atanması

Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Nitelikleri ve Üye Gösteren ve Seçen Kaynaklara Göre Dağılımı:

Aday adayları önce ön liste halinde yetkinlik ve likayate göre ilan edilir.

Kamuoyu tartışması ve itirazlardan sonra Aday Adayları Kesin Listesi ilan edilir.

Aday gösteren kurumlar kesin listeden liyakate dayalı adayları belirler.

Seçim yapan kurum liyakate dayalı olarak seçim yapar.

Aday adayı, aday gösterilme ve seçim kararları Adalet Yüksek Mahkemesinde yargısal denetime tabidir.

	Yargıtay Üyesi (Ceza)	Yargıtay Üyesi (Hukuk)	Danıştay Üyesi	İstinaf Hakimi (Ceza)	İstihnaf H. (Hukuk)	İstinaf Başsavcısı	Avukat (Serbest)	Anayasa Hukuku Profesör	Siyasal Bilgiler Profesör	Uluslararası İlişkiler Profesörü	Kamu Yönetimi Uzmanı	İktisatçı Profesör	Kamu Maliyesi ve Bütçe Uzmanı	TOPLAM
Sayıştay gösterir TBMM Seçer												1	1	2
Yargıtay gösterir Cumhurbaşkanı seçer	4	2												6
Danıştay gösterir – cumhurbaşkanı seçer			3											3
Türkiye Barolar Birliği gösterir TBMM seçer								4						4
Yüksek Öğretim Kurumu seçer Cumhurbaşkanı seçer								2	2	2	2			8
Adalet Yüksek Kurumu Genel Kurulu Kesin Aday listesinden seçer				2	1	1	3							7
TOPLAM	4	2	3	2	1	1	3	6	2	2	2	1	1	30

Saim Dursun,
“Dingin”,
60x70 cm,
tuval üzerine
yağlıboya / spatula
teknîği,
2013

CUMHURİYET
BAŞSAVCILIĞI KANUNU
TASLAK

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Kapsam

MADDE 1 - (1) Cumhuriyet Başsavcısı ve vekili olarak atanabileceklerin nitelikleri, görevleri, görev süreleri ve atanmaları bu kanun hükümlerine tabidir.

(2) Cumhuriyet Başsavcısı veya vekili olmak için aday adayı olunması, adaylık şartlarını taşıyanların belirlenmesi, aday adaylarının ilan edilmesi, özlük ve sair kişisel bilgilerinin kamuoyuna açıklanması, kamuoyunda tartışılması hususları da bu kanun hükümlerine tabidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekili Seçilme Yeterliliği ve Atanması

Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekili Seçilme Yeterliliği

MADDE 2 - (1) Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekili olarak seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklere sahip olmak gerekir:

- a) Elli beş yaşını doldurmuş olmak,
- b) Hukuk lisans eğitimini tamamlamış olmak,
- c) Savcılık mesleğinde en az yirmi yıllık tecrübeye sahip olmak,
- ç) Görevi yapmasına engel olan zihni veya bedensel sağlık sorunu olmamak,
- d) Görevin gerektirdiği yüksek seviyede ahlak ve seciyeyle sahip olmak,
- e) Belirli bir siyasi görüşe bağımlı olmamak, daha önce hiçbir siyasi partiye üye olmamış veya bir siyasi partide veya harekette görev yapmamış olmak,
- f) Affedilmiş veya sicilden silinmiş olsa bile mesleki hayatı boyunca hiçbir suçtan hüküm giymemiş, geçmişte gerçekleştirdiği bir eylem nedeniyle herhangi bir disiplin yaptırımına uğramamış olmak.

Aday Adaylarının Belirlenmesi Usulü

MADDE 3 - (1) Cumhuriyet Başsavcısı ve vekilinin seçilmesi gereken tarihten 3 ay öncesi itibarıyla öncesinde başsavcı ve vekili olmak için gerekli taşıyan herkes aday aday olarak doğrudan Adalet Yüksek Kurumu'na veya aday göste-

recek olan yargısal meslek kuruluşlarına başvurabilir. Aday aday olarak başvuran kişiler gizli sicilleri de dahil olmak üzere her türlü bilgilerinin kamuoyuna açıklanmasını kabul etmiş sayılır. Ayrıca sorulacak sorulara cevap vermek, cevap veremediklerinde makul açıklama getirmek zorundadırlar.

(2) Yargısal meslek kuruluşlarının birlik yönetim kurulları kendilerine başvuranlar arasından diledikleri sayıda aday adaylarını seçim tarihinden 3 ay öncesine kadar Adalet Yüksek Kurumu Özlük Kariyer Performans ve Teftiş Dairesi'ne bildirirler. Aksi takdirde aday adayı bildirmemiş sayılırlar.

(3) Adalet Yüksek Kurumu Özlük Kariyer Performans ve Teftiş Dairesi meslek kuruluşları tarafından bildirilen veya doğrudan başvuran aday adaylarını liyakatlerine göre derecelendirerek bir liste oluşturarak ilan eder, aday adaylarının özlük ve sair kişisel bilgilerini kamuoyuna açıklar.

(4) Aday adayları kamuoyunda serbestçe tartışılır. Kapsayıcı bir paydaş paneli huzurunda TRT'de röportaj yaparlar. Adaylar bütün sorulan sorulara cevap verir; bilgilerini kamuoyuna dürüstçe açıklarlar. Bu tartışmalar sırasında ortaya çıkan bilgiler de aday adaylarının dosyalarına eklenir.

Yargısal Meslek Kuruluşlarının Aday Önerme Usulü

MADDE 4 - (1) Kamuoyundaki tartışmaları takiben fakat seçim tarihinden en geç 45 gün öncesinde yargısal meslek kuruluşlarının merkezi birlik yönetim kurulları göstermek istedikleri adayları belirleyerek Adalet Yüksek Kurumu'na bildirir. Yargısal meslek kuruluşlarından Savcı Odaları Birliği en fazla 6 aday, Hakim Odaları Birliği en fazla 4 aday, Tür-

kiye Barolar Birliği en fazla 4 aday ve Türkiye Noterler Birliği en fazla 2 aday belirleyerek bildirir. Farklı meslek kuruluşları aynı kişileri aday olarak belirleyebilir.

(2) Yargısal meslek kuruluşlarının yönetim kurulları adayları açık ve gerekçeli oy esasıyla belirlenir. Herkes bir aday için oy kullanabilir. Oy pusulasında oy kullanan kişinin adı soyadı, lehine oy kullandığı adayın adı soyadı ve o kişi lehine oy kullanmasını haklı gösteren gerekçenin yazılması zorunludur. Bu şekilde en çok oy alma sırasına göre belirlenen adaylar kaç oy aldıkları ve lehine oy verenlerin gösterdiği gerekçelerle birlikte Adalet Yüksek Kurumu'na bildirilir.

(3) Yargısal meslek kuruluşlarında aday belirlemek için yapılan seçimler açık oy ve gerekçe gösterme şartına aykırılık nedeniyle şekil ve gösterilen gerekçelerin isabeti yönünden Adalet Yüksek Mahkemesi'nde dava ve iptal edilebilir. Adalet Yüksek Mahkemesi bu davayı acil iş olarak ve evrak üzerinden karara bağlar. Seçimin tamamını veya gösterilen adaylardan bir kısmı hakkında iptal kararı verebilir. Seçimi iptal edilen adaylar Adalet Yüksek Kurumu genel kurulunun yapacağı seçimlerde dikkate alınmaz.

Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekilinin Seçim ve Atama Usulü

MADDE 5 - (1) Yargısal meslek kuruluşları tarafından gösterilen adaylar Adalet Yüksek Kurumu genel kurulu tarafından açık ve gerekçeli oy esasıyla seçilerek atanır. Herkes bir aday için oy kullanabilir. Oy pusulasında oy kullanan kişinin adı soyadı, lehine oy kullandığı adayın adı soyadı ve o kişi lehine oy kullanmasını haklı gösteren gerekçenin ya-

zılması zorunludur.

(2) Başsavcı ve başsavcı vekili seçimleri üç turludur.

(3) İlk turda adaylar arasında Adalet Yüksek Kurumu genel kurulunun toplam üye sayısının salt çoğunluğu sağlayan kişi Cumhuriyet Başsavcısı; arkasından gelen kişi Cumhuriyet başsavcivekili olarak seçilir.

(4) İlk turda başsavcı seçilmesine yeterli salt çoğunluğun sağlanamaması halinde, ilk turda en fazla oy alan dört aday arasında ikinci tur seçim yapılır. İkinci turda Adalet Yüksek Kurumu genel kurulunun toplam üye sayısının salt çoğunluğu sağlayan aday Cumhuriyet Başsavcısı, arkasından gelen kişi başsavcivekili olarak seçilir.

(5) İkinci turda oylamaya katılan dört aday arasından hiçbirinin salt çoğunluğu sağlayamaması halinde üçüncü bir oylama yapılır. Üçüncü tür oylama ikinci turda en çok oyu alan iki aday arasında yapılır. Üçüncü oylamada oylamaya katılan üyelerin en çoğunun oyunu alan aday Cumhuriyet Başsavcısı olarak seçilir. Diğer üye Cumhuriyet başsavcivekili olarak seçilmiş olur.

(6) Her tur arasında en fazla bir hafta ve en çok iki hafta süre olur.

(7) Cumhuriyet Başsavcısı ve başsavcivekilinin seçim ve atama sürecinde alınan her türlü karara karşı yargı denetimi açıktır. Yapılan seçimler açık oy ve gerekçe gösterme şartına aykırılık nedeniyle şekil ve gösterilen gerekçelerin isabeti yönünden Adalet Yüksek Mahkemesi'nde dava ve iptal edilebilir. Adalet Yüksek Mahkemesi bu davayı acil iş olarak ve

evrak üzerinden karara bağlar. Seçimin tamamını veya gösterilen adaylardan bir kısmı hakkında iptal kararı verebilir. Verilen iptal kararının etkilediği noktadan itibaren yeniden ve kesin bir seçim yapılınca kadar tekrar edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekili Görev Süresi

Görev Süresi ve Sona Ermesi

MADDE 7- Cumhuriyet Başsavcısının ve başsavcivekilinin görev süresi toplamda beş yıldır. Tekrar aday gösterilmeleri ve seçilmeleri yasaktır.

Görevin Sona Ermesi

MADDE 8- (1) Cumhuriyet Başsavcısı ve başsavcivekili, aşağıdaki istisnai haller dışında, görevinden alınamaz ve süresi boyunca yerine yeni bir seçim yapılınca kadar görevine devam eder.

(2) Cumhuriyet Başsavcısı ve başsavcivekilinin görevi aşağıdaki hallerde normal süresinin bitiminden önce sona erer:

- Sağlık nedenleri ile görevini yerine getiremeyecek hale gelmeleri; bu ihtimalde sağlık durumunun tam teşekküllü bir devlet hastanesinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak tespit edilmiş olması şarttır.
- Yaş haddi nedeniyle zorunlu olarak emekli olmaları,
- Göreve atanmalarına engel olacak herhangi bir suçtan

dolayı kesin olarak hüküm giymeleri veya herhangi bir disiplin cezasına kesin olarak çarptırılmaları.

(3) Cumhuriyet Başsavcısı ve başsavcivekilinin görevlerinin normal süresinden önce sona erecek olması durumunda yerlerine yeni seçim ve atama yapılması için olağan süreç başlatılır. Sağlık veya beklenmeyen sair bir sebeple ani boşalma olması hallerinde yeniden seçim süreci derhal başlatılır; yeni seçim ve atama yapılincaya kadar başsavcı görevini vekili geçici olarak yerine getirir. Her iki görevde de beklenmeyen ani bir boşalma durumu olması durumunda yeniden seçim yapılincaya kadar görevi Yargıtay başsavcısı veya onun da yokluğunda Yargıtay başsavcivekili geçici olarak üstlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Cumhuriyet Başsavcısı

Cumhuriyet Başsavcısının ve Vekilinin Görevleri

MADDE 9- (1) Cumhuriyet Başsavcısının görevleri aşağıdaki gibidir.

(a) Yargılaması Adalet Yüksek Mahkemesi'nde veya yüce divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi'nde yapılacak olan ve ayrıca cumhurbaşkanı, bakanlar veya milletvekilleri gibi dokunulmazlık sahibi kişilerin, Adalet Yüksek Kurumu üyeleri, hakimler ve savcılar ile üst düzey kamu görevlilerinin işlediği iddia edilen suçları soruşturmak ve kovuşturmada kamuyu temsil etmek,

(b) Anayasa Mahkemesi'nde ve mahkemenin Cumhuriyet Başsavcılığı görevini yapmak,

(c) Siyasi parti kapatılması hakkında dava açmak ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek

(ç) Bizzat veya Cumhuriyet Başsavcivekili marifetiyle siyasi partilerin tüzük ve programlarını ve kurucularının hukuki durumlarının anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu, kuruluşlarını takiben ve öncelikle denetlemek, faaliyetlerini takip etmek, gerektiğinde siyasi parti, siyasi parti üyesi veya kuruluşu hakkında mahallinde denetleme, inceleme ve soruşturma yapmak, yaptırmak,

(d) Anayasanın korunması için Türk Ceza Kanunu'nun 5. bölümündeki anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları soruşturmak ve kovuşturmak.

(2) Başsavcivekili, Cumhuriyet Başsavcısı'nın vereceği görevleri yerine getirir. Ayrıca Cumhuriyet Başsavcısı'nın kanuni bir sebeple görevine yapamaz hale gelmesi durumunda yerine yenisi seçilinceye kadar Cumhuriyet Başsavcısı'nın tüm görev ve sorumluluklarını üstlenir.

**Cumhuriyet Başsavcılığı
ile ilgili kanun taslağını aşağıdaki
kare kodu okutarak ya da ikona tıklayarak
inceleyebilir, word ya da pdf dosyası
olarak indirebilirsiniz.**

